

zaterdag 20 december

grote zaal - 20.15 uur / Serie 110 - Klank Triptiel

zondag 21 december

grote zaal - 15.00 uur / Serie 1105 - Klank

Nederlands Radio Symfonie Orkest

Nederlands Concertkoor

Mass Soumet, dirigent

Nona Gebicki, mezzosopraan (Marie)

Gilles Cachemulle, bariton (Joseph, Polykros)

Johan Belschedon, bas-bariton (Hirade)

Isaac-Luc Viola, tenor (Ritornel, Cantarion)

Fredricka Caton, bariton (Père de famille)

Innovatiegroep Nederlands Concertkoor

Rob Vermeulen

Hector Berlioz 1803-1869

L'Enfance de Christ, religieus oratorium, opus 21

(1834)

Première partie: Le songe d'Hirade

Le récitant

Scène 1 (Cantarion, Polykros)

Scène 2 (Hirade)

Scène 3 (Polykros, Hirade)

Scène 4 (Chœur de dévotion, Hirade)

Scène 5 (Marie, Joseph)

Scène 6 (Chœur des anges invisibles, Marie, Joseph)

PAUZE

Deuxième partie: La fuite en Egypte

Ouverture

L'Adieu des bergers à la Sainte Famille (chœur des bergers)

Le repas de la Sainte Famille (Le récitant, chœur des anges)

Troisième partie: L'Arrivée à Séts

Le récitant

Scène 1 (Marie, Joseph, chœur de Hébreux, chœur d'Égyptiens)

Scène 2 (Le père de famille, chœur d'Israélites, Joseph)

Trio-paar 2 Rites et harpe, exécuté par les jeunes Israélites

(Le père de famille, Marie, Joseph, chœur d'Israélites)

Scène 3 (Le récitant, chœur mystique)

Zesdelen: zie pagina 17 en verder

Het concert op 21 december wordt rechtstreeks uitgezonden via Radio 4.

Titelpagina van *La fuite en Egypte*, Pt. Keesen, Leipzig 1834

Berlioz - L'Enfance de Christ

De eerste noten van Berlioz' driedelige kerstcantate *L'Enfance de Christ* ontstonden als groep of liefdeslied tijdens een kantenavonds in 1830 bij de architect Louis Duc. Verwacht door zijn kantenpartijde vrienden, schreef de componist in het notengrafisch album van zijn vriend een korte, verromantiseerde orgelcompositie in een semi-archaische stijl. Hij overdenkende het werkje (met een knipsoep naar zijn gaster) met Pierre Ducas, maître de musique de la Sainte-Chapelle en daardoor het met 1838. Al gauw ging het werkje meer voor hem betekenen. 'Ik ontdekte er opnieuw een wit mariel en pastoraal karakter in, schreef hij, en kreeg het idee er een tekst op te schrijven.' Zo ontstond het experimentje in een koor van schaaigarders uit Bethléhem die afchtal samen van de pastoreen katoen, voordat de heilige familie naar Egypte vlucht. Dit is *L'Adieu des bergers* uit het tweede deel, dat later het hart van het oratorium zou worden. Eind 1830 maakte Berlioz het koorwerk (nog altijd onder het pseudoniem Ducas) uit. De recensenten hadden niets dan lof voor *L'Adieu des bergers* en er schijnt zelfs een criticus te hebben geschreven dat 'erwand als Berlioz voort zulke omgelingen lyrische muziek had kunnen componeren'. Het werk liet de componist niet los. Al spoedig schreef hij voor het *L'Adieu des bergers* een instrumentale inleiding die hij omschreef als 'een kleine fuga voor klein orkest in een beknopte manier stijl'. Vervolgens bracht hij het geheel in evenwicht door inleiding en koorwerk af te duiden met een solo voor tenor: *Le repas de la Sainte Famille*. Die aanvullende stukken (de overtuiging en *Le repas*) kregen hetzelfde schijnbare ritje als het koorwerk. Berlioz gebruikte hiervoor hetzelfde taalje als in *L'Adieu*, namelijk het hier en daar 'aflaten' van de kleduren, waardoor de indruk van eenheid (het gebruik van oude kerk- of Griekse instrumenten) ontstaat. Het kleine orkest - zonder koper, fluit en slagwerk - moest de indruk van 'oude muziek' nog versterken. Toen de alhoewel romantische driedelige kerstcantate in 1832 werd gepubliceerd, vond Berlioz bijbaat dat het tijd werd de ware identiteit van de schrijver te onthullen. Op het veldblad schreef hij *La fuite en*

Egypte, op. 21. *Fragmente d'un Mystère en style ancien, pour Tenor solo, chœur et un petit Orchestre, attribué à Pierre Ducas, Maître de Chapelle imaginaire, et composé par Hector Berlioz.* (*De vlucht naar Egypte*, op. 21. *Fragmenten van een mysterie in oude stijl, voor tenor solo, koor en klein orkest, toegeschreven aan Pierre Ducas, denkbeeldig kapelmeester, en gecomponeerd door Hector Berlioz.*)

Naast aantekening van succesvolle uitvoeringen van de cantate in Londen en Leipzig besloot Berlioz het werk nog verder uit te bouwen. In de winter van 1833/34 ontstond *L'Arrivée à Séts* (*De aankomst in Séts*), dat het derde en laatste deel van het werk zou worden. In de lente van 1834 werd het driehak volmond met een eerste bedrijf *Le songe d'Hirade* (*De droom van Hirade*).

Het complete oratorium ging onder de naam *L'Enfance de Christ, religieus oratorium* op 18 december 1834 in de Salle Huet in Parijs in première. Het oratorium was een groot succes en in volgende maanden nog verschillende uitvoeringen. In het begin van de jaren veertig werd het uitgevoerd naar een realisatiedrukking publick. In zijn *Mémoires* schreef Berlioz over het effect van zijn muziek: 'Het rees grote verbazing bracht het een diepe ontroering trossig en het Chœur mystique O, moet deze dat aan het eind van het werk a capella wordt gezongen, deed zelfs veel mensen vloeien. O ik ben gelukkig wanneer ik mijn publick zie huilen!' Wie het derde deel van het driehak, *L'Arrivée à Séts*, nog niet ongeveer dezelfde parade-made maatschappelijke gecomponeerd als het tweede (Berlioz bewaarde het kleine ensemble van *La fuite en Egypte* slechts uit met een hoep, flageolet en psaltery), in *Le songe d'Hirade* verloor hij dat idee. Om van de muziek een dringende en spannende werking uit te laten gaan, voegde hij flink wat koperwerk toe (hoornen, trombones, trompetten).

Het oratorium opent met een korte uitleg en inleiding door de verteller. Vervolgens klinkt een inleidingsongere nachtelijke (lyrische) maar die leidt tot de aria van Hirade. De Romeinse keizer wordt gewild door rochmeries over een pastoreen kind dat hem ooit van de troon zal stoten. Net als de duitse Midnatklok in Berlioz' *La descente de Josef* gaat het optreden van Hirade steeds verspreid van trombones. Hij ontdekt zijn waargeggers, die in sprokeltige open kwinten ringen en vreesde kabbalistische dansen uitvoeren in 714 maat en hem uiteindelijk de raad geven indien jongbewens in Bethléhem, Nazareth en Jerusalem te vermoorden. Hirade' wordt en angst werden steeds heilige verspreiden en cornets à piston werden aan het orkest toegewijng om de klaren nog schelle en soener te maken. De wereldse muziek oft nog te richte pizzicati van de strijkers. De laatste rezen maten rust zijn nodig voor de verschikeling naar een wildagere andere verspreving en atmosfer de lullike versoval van de stal van Bethléhem, waar Maria en Josef, te

Hector Berlioz in 1846, gefotografeerd door Gaspard Félix Tournachon

midde van sprekende lemmetjes, Jeroen tusschen, Engelen waarschuwen dat ze moeten vluchten (opstaan en allen beheid door het verspreide een- en afweerslende gebied van een kamerton verwacht het gevoel – een prachtig snaar-effect). Haar gelungste *Les Femmes d'Alger* doet in de partituur de aarbeiding het koor vanachter een gordijn te laten zingen en nemen dit effect 'van waaierde muziek' bodaken het vrees gebuete van het drakend.

In de Negatieve versuimen, het hundertkover en de tenorale versuimen de herders afbeeld en de verteller zet het voorafgaande nog eens op een rijtje. Een 'off stage' orgelkover bodak den herderse episode. Met *L'Arivée à Sain* kover het dante voor terug, Jeroen, Maria en het kind kover in Egypte van. Maria is dedelijk versuim, haer vorters Moeder (veel 'vachtend' figuren, onder andere in de figuren), maar niemand opent rijn dante voor hie, hoe hard zij ook klappen (spekdergrijfel). *Soldaten* en ander velt versuimen hie toe (dile koerponagen van veldige hoesen). Uiteindelijk verset een luttel-tich gree het koorrige, rijkpauze paar in hie riddin op. Ze gree het te zien en te draken en de Vindere wonden dier de pater familie aan-gesponnd de gaste te versuimen met opproekts muziek. Niet als in *Le d'annemen de Paris*, een wark dat Berlioz in Hongarije het algeven, alken waer verset hij dan rijn populere en rijkpauze *Ballades* versuimen te het stuk hie opreken, heeft hij ook hie een aarbeiding greeken en greeken van een versuimend en veldik d'annemiekje te te kover het *Die voor twee figuren in hiep*. De versuim-plaats van dante het verhuul in het hielden kader en het koor hetendigt het versuimen (L'Arivée) versuim met een te lange vrees greeken versuimen hoes. Berlioz veldik geen ekele onderbeiding in deze lang aarbeiden muzieke tonen en het te de partituur voor de koorleden het adrien opreken niet alernad tegriek adrien haken.

Berlioz schreef zelf het *Alto* voor het versuimen en pater daarbij versuim rijn versuim dante en de hielden. Het versuim-ded d'ing hij op van de d'lecters van rijn versuim-greken *Alto*, het versuim van de *Louise* versuim-greken *Alto* hie en het d'lect van de *Leipziger Koer-poning* die veldik de versuim versuim van de hie en Egypte het greeken.

Agnis van der Vliet

Het Nederlands Radio Symfonie Orkest (NRSO) kenmerkt zich door een enorme veelzijdigheid en kan zich meten met de beste orkesten in Nederland. Het NRSO is onderdeel van het Muziekcentrum van de Omroep en maakt zich, in nauwe samenwerking met de publieke omroep, sterk voor het spelen van bijzonder en kwetsbaar repertoire. Chef-dirigent is met ingang van het seizoen 2003/04 de voormalige zeer gerespecteerde Hans Vonk. Vaste gastdirigent is Eri Klas, die van 1991 tot 2003 chef-dirigent was en onder wiens leiding het orkest een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt. Spierpunten in de programmering zijn de Nederlandse en Franse muziek. Daartoe wordt samengewerkt met gespecialiseerde dirigenten als Ed Spanjaard, Reinbert de Leeuw, Marc Soustrot, Jean-Bernard Pommery en Pascal Rogbé. Verder werkt het NRSO samen met dirigenten als Stanislaw Skrowaczewski, Jaap van Zweden, Nikolai Alexiev en Jiri Rouš. In samenwerking met het Groot Omroepkoor worden regelmatig oratoria en bijzondere opera's in concertvorm uitgevoerd. Het NRSO is voortdurend op zoek naar vernieuwende formules om een nieuw publiek te genereren. Zo worden in samenwerking met Vredenburg succesvolle concerten ontwikkeld, waarin symfonische muziek in combinatie met eigentijdse muziekuitingen wordt gebracht.

Het NRSO hecht veel waarde aan het ondersteunen van jong talent en zoekt dan ook graag medewerking aan het Internationaal Franz Liszt Pianocursus, het Nationaal Vioolconcours Oskar Back en de Internationale Kondrašin Masterclass voor dirigenten. In samenwerking met MuziekGroep Nederland en de NPS produceert het NRSO regelmatig cd's met Nederlandse muziek. Verder maakt het opnamen voor buitenlandse labels als Naxos en Stradivarius, die door de internationale pers buitengewoon goed worden ontvangen. Eerder dit seizoen heeft het NRSO een begin gemaakt met de registratie op super-waard voor *Verdonkerde Muzik* van de complete symfonieën van Brahms onder leiding van Hans Vonk. Onder leiding van Arturo Tassis werkt het voor *Stadivarius* aan de registratie van de complete concerten voor orkest van Goffredo Petrassi.

Marc Soustrot, geboren in Lyon, behaalde gedurende zijn studie aan het Conservatorium in Parijs talrijke prijzen voor zowel trombone als piano. Later kwamen daar eerste prijzen bij van de belangrijke dirigentencursussen in Londen en Brno.

Door zijn vroege Marius Janssens, Cerd Albrecht, Neeme Järvi en Valery Gergiev wordt hij jaarlijks uitgenodigd om hun orkesten in respectievelijk Oslo, Kopenhagen, Göteborg en Rotterdam te dirigeren. Gastdirecties verruht hij ook bij onder andere de Bamberger Symphoniker, het English Chamber Orchestra, NOR Sinfonoor-

chester Hamburg, Tokyo Filharmonisch Orkest, en in Nederland bij onder meer het Radio Filharmonisch Orkest Maastricht en het Nederlands Radio Symfonie Orkest. In Sevilla, Madrid, Genève en Brussel leidt hij regelmatig operaproducties.

Marc Soustrot was van 1976 tot 1984 chef-dirigent en artistiek leider van het Orchestre Philharmonique des Pays de la Loire. Van 1975 tot 2003 versuimde hij deze posities bij het Beethoven Orchester Bonn, en sinds 1991 is hij chef-dirigent en artistiek leider van het Brabant Orkest. In zijn programma's creëert hij steeds een verwecht tussen traditionele muziek en hedendaagse composities. Tot zijn repertoire behoren Mozarts *Don Giovanni*, Bizets *Carmen*, maar ook Wagners *Ring der Nibelungen*, Bergs *Wozzeck* en Krenks *Karl V*. Marc Soustrot heeft een groot aantal cd-opnamen op zijn naam staan, die door de pers lovend zijn ontvangen. Enkele cd's werden bekroond met onder andere de Prix du Discus en de Prix de la Critique. Sprakmakend zijn de opnamen van Louise uldi, een speciale 'Trichfassung' van Beethovens *Fidelio* die in samenwerking met het Beethoven Orchester Bonn voor het eerst bij het vijfdejaarlijkse Beethovenfest 1997 werd geproduceerd, de *Lake-Piano* van Krystof Penderecki en de eerste uitvoering van de volledige versie van Ernst Krenks *Karl V*.

Het Nederlands Concertkoor bestaat uit honderd geïnschulte zangers en zangeressen, die zorgvuldig worden geselecteerd op basis van hun vocale en muzikale kwaliteiten. Het Nederlands Concertkoor is een zelfstandig koor dat zijn medewerking verleent aan vijf tot zeven grote muziekproducties per jaar. Het toech op met zowel binnenlandse als buitenlandse orkesten, dirigenten en solisten. Op het

repertoire staan koorwerken vanaf de achttiende eeuw, zowel wereldwijd als religieus, van onder andere Beethoven, Berlioz, Britten, Bruckner, Mahler, Maxwell Davies, Mozart, Prokofiev, Schumann, Verdi en Verhulst. De afgelopen jaren werkte het koor met invloedrijke grote orkesten uit Nederland en België, zoals het Residentie Orkest onder leiding van onder

Wien leidde voor Berlioz half ik aan mijn ouders te danken. Zij drongen er steeds op aan dat ik naar een muziek school moest. Maar ik konde bij de tachtig procent van de Franzen de niet verstaan over deze zaken. Ik was er gewoon nog niet klaar voor, denk ik. Maar er bleven aandringen. Toen konde ik La Symphonie de Faure voor het eerst. Ik was toen een verken bij een geschieding voor zijn hele oeuvre gemaakt. Het is onvoorstelbaar wat deze man heeft geproduceerd. In die tijd kon je hem het beste met Berlioz vergelijken, er waren beiden twee symfonieën, hadden beiden een behoorlijk ingewikkeld Lutaiken en waren zeer romantisch. Berlioz konde een heel nieuwe orkestratie. In het Requiem bijvoorbeeld zitten regentien gesproken, een paar monstros, een paar inoperetten, acht tuba's, een revolutie was het. Ik heb ooit het geluk gehad het Requiem te dirigeren in de originele versie zoals Berlioz die dirigende in Los Angeles. Dat was in 1988 ter gelegenheid van de herdenking van de Franse Revolutie. Meer dan tweehonderd dirigent orkestraten en een paar van ongeveer driehonderd stemmen had ik te spreken was. Dagelijks was dat, wat was ik weet ik niet zo vrolijk. Er kwam een veld draad van Berlioz van Berlioz van Mahler, ze hebben het stukje van elkaar afgegeven. Ze hadden zijn en diezelfde personen kennen zijn. Marc Soumer

anderen Jürgens, Sverlows, Jaap van Zweden en Matthias Bamert, het Nederlands Philharmonisch Orkest onder leiding van Hartmut Haenchen, Het Gelders Orkest onder leiding van Christopher London-Coe en Laurence Rhee, de Koninklijke Filharmonie van Vlaanderen onder leiding van Tadata Sado en Jan Camers, het Livlunds Symphonie Orkest onder leiding van Jürgen Hempel en het Rotterdam Philharmonisch Orkest onder leiding van Carlo Rizzi. Het Nederlands Concertoer werkte mee aan uitvoeringen van Mozarts Grote Messe met Rieuw Sinfonietta Amsterdam en het Wie Requiem van Bittens met Het Gelders Orkest, beide geleid door Laurence Rhee. De artistieke leiding van het Nederlands Concertoer is in handen van Rob Vermeulen. Vaste pianist is Thom Jansen.

Dirigent **Rob Vermeulen** studeerde aan de conservatoria van Arnhem en Rotterdam waar hij onder meer het einddiploma koördinatie behaalde. Naast zijn studie volgde hij masterclasses koördinatie bij onder anderen Lazlo Halay in Gent en bij John Eliot Gardiner met het Monteverdi Choir en de English Baroque Soloists in Stuttgart. Hij nam onder leiding van Uwe Gonsoway deel aan een project van het Nederlands Kamerkoor. Sinds 1995 is hij als artistiek leider, dirigent en repetitor verbonden aan het Nederlands Concertoer. Daarnaast is Rob Vermeulen werkzaam als docent koördinatie aan het Arnhem Conservatorium en als dirigent en artistiek leider van enkele kamerskooren. Sinds 1990 leidt hij tweemaal het Projectkoor Utrecht, dat zich toewijdt op de uitvoering van werken van na 1950. Zo

werde het voor het eerst in West-Europa het achtentwintigde Concert voor koor van Alfred Schnittke uit. In 1998 nam Rob Vermeulen deel aan de Karl Rindschin Masterclass voor orkest-dirigenten. In datzelfde jaar werkte hij enkele malen met het Groot-Orkestkoor.

Nora Cultrich begon haar zangstudie bij Jacqueline Gravelle en studeerde vervolgens bij Christiane Eda-Pierre aan het Conservatorium van Parijs, waar zij op vierentwintigjarige leeftijd een eerste prijs behaalde. Haar huidige begeleider is Vera Bonas.

Nora Cultrich zong tehuizen in onder andere Genève (Britten), Juditha Triumphans (Vivaldi), La belle Hélène (Offenbach), The Rape of Lucrece (Britten), La clémence di Tito (Mozart), C'Orfeo (Monteverdi), Plafie (Rameau), Juggen Oregon (Tsjakovski), Fata Morgana (Wagner) (Mazurka). Zij treedt op met dirigenten als Sir Colin Davis, Lotin Maazel, James Conlon, Marc Minkowski, Jean-Claude Malgoire en Frans Brügger, en werkte samen met onder andere het London Symphony Orchestra, New York Philharmonic Orchestra, Orchestre de Paris en de Wiener Philharmoniker. Nora Cultrich was te gast in onder andere de Parijs Opera, Scala in Milaan, San Carlo in Napels, het Théâtre de Châtelet en Théâtre des Champs-Élysées in Parijs, de Avery Fisher Hall in New York en de Wiener Musikverein. Daarnaast is zij te horen tijdens festivals als die van Salzburg, Aix-en-Provence, Montpellier en tijdens de London Proms.

Nora Cultrich treedt graag op in kamermusiekverband en geeft regelmatig recitals, waarbij zij onder anderen wordt begeleid door pianist Alan Aldridge. Afgelopen seizoen was Nora Cultrich onder andere te horen in Les ventes d'Hoffman (Offenbach) en Guillaume Tell (Rossini). Verder zong zij Mahlers Kinderlieder en Tippett's A Child of our Time. Dit seizoen zingt zij onder andere in Roméo et Juliette (Berlioz), Die Meistersinger von Nürnberg (Wagner) en Le Juu (Lindbergh).

De Zwitsers-Franse bas-bariton **Gilles Cachemaille** werd in het begin van zijn carrière door Herbert von Karajan gevraagd mee te werken aan de productie van Biets Carven met de Berliner Philharmoniker tijdens de Salzburger Festivalen. Sinds die tijd is hij te gast in de vooraanstaande operahuzen en treedt hij op met de belangrijke orkesten onder leiding van dirigenten als Claudio Abbado, Pierre Boulez, Pascal Rogé, John Eliot Gardiner en Nikolaus Harnoncourt. Behalve in het Franse repertoire, met als hoogtepunten Mefistofeles in Bolshoi' te dramaturge de Faust en Colaud in Debussy's Pellée et Mélisande, besteedt Gilles Cachemaille veel tijd aan rollen in Mozart-opera's, zoals Don Giovanni (Don Giovanni en Leporello), La coccia al Figo (Cagliostro), Cos fan tu te (Don Alfonso) en Die Zauberflöte (Papage-

noj). Ook gaf hij succesvolle vertolkingen van Nick Shadow in Stravinsky's The Rake's Progress, Sulpirio in Donizetti's La fille du regiment, en Musikläherin in Strauss' Ariadne auf Naxos. Behalve in opera's is Gilles Cachemaille te horen in werken als Faure's Requiem, Beethovens Negenste Symfonie, Donizetti's Bijbelte Leiden, Frank Martin's Judas Maccabeus Monodie en Colgelle, Schumanns Faust Szenen en in Bach's Passieren.

John Eliot Gardiner nodigde Gilles Cachemaille uit mee te zingen in de door hem ontdekte Meeu subemelle van Berlioz, en in het kader van de vijfde editie van het Festival d'Aix en Provence in 1998 vingen Peter Brook en Claudio Abbado hem voor de rol van Leporello in Don Giovanni. Tijdens het Festival van Perth in 1999 zong Gilles Cachemaille samen met Pauline met pianist Pascal Rogé en het Quatuor Moragues, en later dat jaar kreeg hij tijdens het Festival van Wenen veel lof voor zijn uitvoering van Mephisto en Biets Geist in Schumanns Faust Szenen onder leiding van Nikolaus Harnoncourt. Recent zong hij in Pellée et Mélisande onder leiding van Pierre Boulez en in Berlioz' Roméo et Juliette met het NHK Symfonie Orkest van Tokio en met de Berliner Symphoniker.

De Nederlandse bariton **John Bröcheler** studeerde aan het Conservatorium van Maastricht bij Leo Krielaars

en later in Parijs bij Ferné Bernac. In 1974 debuteerde hij met veel succes bij de Berliner Festivalen met de wereldpremière van Henry Pousseur's Die Epenburg der Pierre Hebraux. Dit leidde tot uitnodigingen bij de Berliner Philharmoniker en andere grote symfonieorkesten in Europa en Noord-Amerika. Zijn succes als Talbot in Donizetti's Maria Stuart naast Joan Sutherland bij de toenmalige Nederlandse Operastichting in 1977 was het begin van een glorieuze operacarrière, die hem voerde naar alle grote operaspodias van de wereld. Uitnodigingen volgden voor San Diego (Verdi's Falstaff), Los Angeles, Toronto (Thomas' Hamlet), Enxos in Donizetti's Lucia di Lammermoor, New York (Verdi's Nabucco), Stuttgart, Frankfurt (Verdi's Rigoletto), Parijs (Strauss' Elektra en Salome, Henzes King Kirsch), Lussarve, Genève en Glyndebourne (Puccini's La Bohème, Tsjakovski's Pique Dame en Strauss' Aaskelle).

In 1985 debuteerde John Bröcheler in de Scala van Milaan als Colaud in Debussy's Pellée et Mélisande onder leiding van Claudio Abbado. Bij de Bayerische Staatsoper te München vertolde hij vele grote Duitse baritonrollen, zoals in Pitzners Polonius (Bismarck), Strauss' Die

Liede der Dener (Jupiter), en de strobelen in Hindemith's *Matti der Mäler* en Dentons *Tafel van Von Ziem*. In de Wiener Staatoper zong John Bröcheler een van zijn leerlingenrollen, Mandryka in Strauss' *Ariadne bij De Nederlandse Opera* zong hij Leax, Wotan en Wanderer in Wagners *Ring der Nibelungen*. Hij trad op met beroemde orkesten onder leiding van dirigenten als Jean Fournet, Rayhuall Fritsbeck de Burgos, Bernard Haitink, Edo de Waart, Giuseppe Sinopoli, Wolfgang Sawallisch en Loris Maazel. John Bröcheler's eerste grammofoonplaat met leden van Schumann, Webern en Róud werd bekroond met de Preis der Deutschen Schallplattenkritik. Hierna volgden talrijke platennummers van onder andere Schumann's *Das Paradies und die Peri*. Beroemde opnamen zijn Mahlers *Lieder eines Jünglings in den Gärten* en *Das Krieger-Wunderhorn*.

Jean-Luc Viala studeerde in Parijs aan de *École d'Art Lyrique de l'Opéra*, in Italië bij Arrigo Pola, en vervolgens in Frankrijk bij Michel Sénéchal. In 1975 werkte hij gedurende een jaar bij de Opera van Basel, waar hij rollen vertolkte in Verdi's *Falstaff* (*Fentur*) en Don Pasquale (*Ermasio*). In 1986 zong hij de rol van Ricoltant in Berlioz' *L'Enfance de Christ* met de Berlioz Philharmoniker onder leiding van Yehudi Menuhin. Sinds die tijd nam zijn carrière een hoge vlucht en was hij te gast in de beroemde operahuizen van onder andere New York, Buenos Aires en Detroit.

Hij zong *Benedict* in Berlioz' *Blanc et Benedict* in het *Theatre des Champs-Élysées*, *Alceste* in Rossini's *Ferdinand et Ségur*, *Prois* in Prokofiev's *De leffe voor de drie prinsessen* bij de Opéra National de Lyon en Ernesto in Donizetti's *Don Pasquale* in het *Teatro La Fenice di Venezia*. Andere opera's waarin hij te horen is zijn onder andere Donizetti's *L'Elle d'Amour* en *La fille du régiment*, Verdi's *Le Trouvère* en *Otello*, Bizet's *Les pêcheurs de perles* en Rossini's *Wilhelm Tell*. Onder leiding van John Eliot Gardiner maakte hij opnamen van de eenzotte *opéra* van Cluck. Tijdens het Festival van Clynderbourne zong hij de rol van Italiaanse zanger in Strauss' *Capriccio*. Behalve in opera's is Jean-Luc Viala ook te horen in concerten en oratoria. Zo zong hij onder andere in de *Missa in C* van Mozart en de *Grande Messe des Morts* van Berlioz tijdens het Festival van Canterbury en in de *Royal Albert Hall* in Londen, en in Berlioz' *Requiem* met het *Orchestra National de Lyon* onder leiding van Alain Lombard.

Frédéric Coton, aanvankelijk dovent technoloog, studeerde aan het Conservatorium van Nice en volgde masterclasses bij Vera Ruzsa en Martin Lipp. Sinds 1994 is hij lid van de Opéra National de Lyon, waar hij rollen vertolkte in Puccini's *La Bohème* (*Colline*), Verdi's *Don Carlos* (*El Fraire*), Mozarts *Die Zauberflöte* (*Tarantulo* en *Der Sprecher*) en *Le nozze di Figaro*

(*Barolo* en *Figaro*), en Beethovens *Fidelio* (*Fernando*). Verder was hij te horen in *A Midsummer Night's Dream* en *The Rape of Lucrece* (Britten), *The Barber's Progress* (Stravinsky), *Felice* (Strauss), *Deities Feast* (Ruzsa), *L'Opéra* (Monteverdi) en *De leffe voor de drie prinsessen* (Prokofiev).

Behalve bij de Opéra National de Lyon zingt Frédéric Coton ook in andere operatheaters, bijvoorbeeld in Wenen en Londen (Wiener, Metropolitan, Salzburg (Berlioz/Les Troys en Janáček's *Katja Kabanova*), Tokyo (Carmen, Bizet), Parijs (Debussy's *Pelléas et Mélisande*), Lausanne (*De Nieuw*, *Sonnakontsa*), en in Karlsruhe en Florence.

Buiten de opera is Frédéric Coton ook te vinden op het concertpodium. Hij werkt daarbij samen met dirigenten als Philippe Herreweghe, Marek Janowski en Reinbert de Leeuw. Ook geeft hij regelmatig recitals met Duitse, Franse en Russische liederen. Frédéric Coton is te beluisteren op verschillende cd's met opnamen van onder meer *L'Enfance de Christ* en *Huit scènes de Faust* (Berlioz), en liederen van Joseph Kosma.

Mijn liefde voor Berlioz heb ik aan mijn ouders te danken. Zij droegen er steeds op aan dat ik naar zijn muziek zou luisteren. Maar ik hoorde bij de natijng generatie van de Franssen die niet enthousiast was hem warm. Ik was er geboren teg niet maar voor, denk ik. Maar er bleven aandringen. Toen hoorde ik *Le dévouement de Jussieu* voor het eerst. Ik was meteen verkocht en ben gaandeweg voor zijn hele oeuvre gevallen. Het is een wonder dat ik niet meer heeft geproefd. In die zin kan ik hem het beste aan Berlioz's nagelaten, in waren beiden een temperamenteel, hadden beiden een behoorlijk ongewild karakter en waren over vertierend. Berlioz ontdekte een heel nieuwe orkestratie, in het Requiem bijvoorbeeld zijn negenstemmige, waarin twaalfstemmen, zijn composities, acht Italia's een revolutie was het. Ik heb niet het geluk gehad het Requiem te dirigeren in de originele versie zoals Berlioz die dirigende in Les Trovades. Dat was in 1989 ter gelegenheid van de herdenking van de Franse Revolutie. Maar dat twaalfstemmige vijftig orkestratie en een keer van ongeveer driehonderd mensen had ik ingezet met. Ongelukkig was dat, iets wat ik nooit zal wegeven. Er hoort een sterk draad van Berlioz via Berlioz naar Mahler, en hebben het stukje aan elkaar aangegeven. Zo zouden ons en dezelfde persoon kunnen zijn. Maar leuwer.

Ik zal er wel over opstaan hier het festival van Strauberg te organiseren maar ik, schietten maanden geleden, werd uitgenodigd de uitvoering van *L'Enfance de Christ* te kunnen dirigeren. Men had een geweldige cast gebouwd waar revolutionair mensen in konden. Er waren vijfendertig uitvinders. Dit oratorium, dat ingeschermd is een vrijwel steeds tekenen en lieflijke stijl, schiet dicht bevolkt te zullen zijn in deze grote ruimte. Het enige grote verhoor hoort het daar een diepe ervaring te wege, te geven was de aandacht van het publiek, en het moment was *Il était une fois*, dat merkte begrip van het dat van het werk wordt gezongen, deed zelfs heel tranen vloeien. (...) Dit kon niet bij lange na niet dezelfde uitwerking in Parijs daar wordt het trouwens altijd dicht gezongen.

Ik heb Berlioz in zijn liederen